

Ko je solnce začinjalo na obnebi plavati, in metati svoje rumene žarke po Ivanšici, že so inoši nosili mize in stole pod košato lipo. Proti deveti uri prijaše knez Čakovski, spremljan od svetega Mikeja²⁾. Mike je bil somen mož,³⁾ serobradat, na glavi je nosil visoko kidaro,⁴⁾ okoli pleč pa beli plajš. V roci je deržal černo palico.

Inoš zatrobi; bilo je to znamenje, da se začne sveta vira.

Okoli miz sedijo virniki, samo seri možaki. Vse rado-vedno gleda, koga bodo sodili.

Knez Čakovski stopi na uzvišeno mesto pod lipo in začne govoriti: Sveti otec Mike in častivredni starostje! Poštenemu kmetu Bonatu je ušla hčerka pred mesecom dni med kerščenike. Tam se je odpovedala veri svojih očakov in se omožila zoper postavo naše zemlje s kerščenim človekom. Ugodilo pa je očetu Bonatu svojo oskrunjeno hčer nazaj dobiti. Kakor zvest spoštovatelj naših bogov, in kakor pokoren ud deržave naše je on nam in svetemu Mikeju oznanil to žalostno prigodbo. Naše zapovedi terjajo smert za takošno pregreho; zato smo poklicali sveto viro, naj sodi nesrečno oskrunjenko.

Starosta⁵⁾ prinese bele in černe kostke⁶⁾ in črni krab⁷⁾, v ktere ga virniki mečejo kostke.

Sveti otec Mikej jih prešteje, in večina černih kostk terja smert.

Tetko pripeljejo pred starosta s stola, na katerem je sedela ves čas viranja; starosta vzeme od Mikeja černo palico in jo pred Tetko stere na dvoje v znamenje, da je obsojena na smert.

Mikej ji reče, da še poldneva in eno noč ima časa spokoriti svoje grehe. Drugi dan, pred solničnim izhodam naj bo pripravljena za neton⁸⁾

„Bogovi so posamani⁹⁾ — pravi stari Bonata — izidi se vaša volja“.

Z močnim sercom je Tetka poslušala na besede Mikejeve, in v ječi, kamor so jo bili odpeljali, celo noč molila k zveličarju sveta.

V.

Čez brod pri petovskem gradu je velika stiska. „Le hitro, da kje ne pridemo prepozno“, tako priganja Jurko Pogovin hrabro četo svetlo oboroženih katanov.¹⁰⁾ Zvedil je, da so mu ljubo ženo ukradli, tudi si je mislil, kaj je v njeni domovini čaka, zato na čelu hrabrih tovaršev jaše v zemljo Čakovskega kneza, da jo reši grozovitne smerti.

Skintre¹¹⁾ se bliskajo pod kopiti bistrih kónj; že jih noč vloví, ali Jurko kliče: Naprej, naprej da ne bode prekasno!

Solnce ni še zasvetilo, ko rabelj že napravlja neton. V belo oblečene žene spremljajo ubogo Tetko na zadnji poti. Pevajo surohne pesmi priporočivši jo Bogu podzemeljskemu Zelunu. Že so pri nesrečnem mestu; že jo menijo vzdigniti na neton, ko zadoni trobente glas, in zabliskajo ostre čorde.¹²⁾ „Barba! ljuba Barba!“ zavpije Jurko, in jo z močno roko prime posadivši jo na svojega bistrega konja.

Med tem postane rabuka, stražar iz stražiša kliče na vojsko, in skoro se vname hud boj med kerščansko četo in

pagani. Kakor lev bojuje se Jurko, v desnici deržeč meč, v levici ljubo ženko, — vendar v božjem svitu bilo je drugače sklenjeno: V onem hipu, kadar sovražna strela prebode Tetko, se tudi Jurko s konja prekuene ugojen od ostre sulice. Kerščanska četa je ujeta — in katane so odpeljali v sužnost.

Tetko in Jurka so pokopali na onem mestu, kjer danes cerkev sv. Jurja stoji. Kerščanstvo je tudi skoro v ti okolici zmagalo; med zapadno-ogerskimi Slovenci se še marsiktera povest pripoveduje iz paganskih časov.

Pomenki krajnskega zgodovinskega društva v zborih mesca novembra in decembra.

V zboru 5. novembra je začel gosp. V. Urbas razkladati, kaj je bilo doslej v zemljo- in krajopisji krajnske dežele pisanega. Kirtherjevih (1602—1680) in Valva-zorjevih del le ob kratkem omenivši je govoril gosp. Urbas obširneje o Steinbergovem popisu Cerkniskega jezera. To bo v „Mittheilungen za 1858“ natisnjeno. Potem je bral tajnik društva sostavek gosp. dr. H. Costa o starorimskih spomenikih v Ljubljani.

Gosp. prof. Metelko je bral zanimivo zgodovinsko-krajopisno monografijo o Strugi med Ribnico in Žužemberkom. Poslal jo je gosp. fajmošter Namre in bo v „Mitth. za mesec december“ natisnjena. K sklepu je govoril gosp. dr. Klun, kateri potovaje kot c. k. profesor v Zader je zbor obiskal in povedal, kako častno je našemu zgodovinskemu društvu, da tudi v daljni Nemčii cenijo učeni in slavni možje njegovo delavnost.

Zbor 3. decembra so počastili Nj. ekscelencija gosp. grof Chorinsky s svojo nazočastjo.

G. prof. Metelko je nadaljeval svoj govor o „Slavinu“ Dobrovskega, in povedal v sklepu, da je ljubljanski knezo-škof Tomaž Chrön v nekem koledarji, ki je shranjen v muzeumu, zapisal, da je v svoje veselje zvedil po dveh iz Poljskega v Rim potujočih duhovnih, da imajo tudi Poljaki že celo sv. pismo v svoj jezik prestavljeno. Dobili so to prestavo v letu 1561; Čehi so jo imeli že leta 1488.

Gosp. Urbas je nadaljeval, kar je začel v zboru 5. novembra, in je govoril o Gruberjevih pismih (1781), o Haquetovi „Oryctographia carnioliae“ 1778, in o tega potovanji v mineralogično-botaničnih zadevah (1784).

Potem je bral društveni arkivar, gosp. Germovnik rokopis med društvenimi papirji najden, v katerem je kratko pa dobro popisano, kaj se je godilo 20. in 21. marca 1784, ko je bil cesar Jožef II. v Ljubljani. Ker nima ne zgodovinsko društvo ne c. k. biblioteka ljubljanskega časnika tistega leta, so Nj. ekscelencia, gospod deželni poglavar naročili gospodu društvenemu kustosu, zastran té zadeve kaj več poiskati v stanovskih in poglavarstvenih arhivih.

V sklepu je omenil tajnik, da mu je obljubil prof. Momen o svojem povratku iz Istre v Vratislavo za „Mittheilungen“ poslati spisec o najzanimitejšem zgodovinskem spomeniku, namreč o kamnu, ki je v Straži poleg Kerškega, ktere ga pa doslej še nihče ni mogel vganiti.

Dr. E. H. Costa.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Zagreba 18. dec. A. K—s. „Slovanski popotnik“ je že povedal, da bode „Neven“ od novega leta počemši izhajal v Reki. Čitavnica rečka bode ga izdajala. Kakor nam javlja dopis iz Reke v „Narodnih Novinah“, se imamo krepkega napredka nadjati. Gosp. dr. Josip Vranjičan-Dobrinović Severinski se je lotil vredništva ter je dragovoljno težek jarm na se vzela. Ako pomislimo, kakošno mnjenje ima občinstvo o letošnjem „Nevenu“, lahko previ-

¹⁾ Inoš = junoš, kakor inoh iz junoh pri ogerskih Slovencih Diener, Bursche.

²⁾ Mike naj višji svetjenik (praznik) starih Slovincov.

³⁾ Somen okoli Belatinec toliko kakor visok, stattlich, erhaben.

⁴⁾ Kidara = mitra greška beseda.

⁵⁾ Starosta Gemeindeältester pri starih Slovincih.

⁶⁾ Kostka, Würfel, ker so napravljen iz kosti.

⁷⁾ Krab, Topf. Glückstopf pri ogerskih Slovincih, tudi pri Čehih. Krabonošec Glückstopfträger, krabonoš, vas na Češkem in Štajarskem.

⁸⁾ Neton, Scheiterhaufen, od netiti, heitzen, brennen.

⁹⁾ Samati, placare, sühnen pri ogerskih Slovincih.

¹⁰⁾ Katani = jahač pri ogerskih Slovincih.

¹¹⁾ Skintre, iskre, tudi na Štajarskem znana beseda.

¹²⁾ Čorda = sablja.